23. 1. 2003

ID: 20829

Náhrada škody

U škody vzniklé na věci použité a částečně opotřebované musí být přihlédnuto k obecné ceně věci v době poškození a k rozsahu poškození, přičemž od částky vyjadřující náklady na opravu věci musí být odečtena částka odpovídající zhodnocení věci její opravou oproti původnímu stavu. Skutečnost, zda poškozený věc skutečně opravil či nikoliv není podstatná (obsah pojmu škoda by tak byl popírán tím, že by se výše škody stávala závislou na zcela nahodilých okolnostech, které jsou pro ni právně nerozhodné).....

U škody vzniklé na věci použité a částečně opotřebované musí být přihlédnuto k obecné ceně věci v době poškození a k rozsahu poškození, přičemž od částky vyjadřující náklady na opravu věci musí být odečtena částka odpovídající zhodnocení věci její opravou oproti původnímu stavu. Skutečnost, zda poškozený věc skutečně opravil či nikoliv není podstatná (obsah pojmu škoda by tak byl popírán tím, že by se výše škody stávala závislou na zcela nahodilých okolnostech, které jsou pro ni právně nerozhodné). Rovněž tak nelze ani rozsah náhrady škody činit závislým na tom, jak poškozený s věcí naloží, tedy např. zda ji někomu daruje, prodá nebo vymění a za jakou cenu (protihodnotu), neboť i tyto okolnosti jsou nahodilé a bez souvislosti s příčinou vzniku škody.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 2575/2000, ze dne 19.9.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců A) V. V., B) F. V., a C) J. V., všech zastoupených advokátem, proti žalované České republice - Ministerstvu pro místní rozvoj, se sídlem v Praze 1, Staroměstské náměstí 6, zastoupené advokátem, o zaplacení 4.000.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 8 C 268/95, o dovolání žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. května 2000, č. j. 54 Co 170, 171/2000-188, tak, že rozsudek městského soudu a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 8 C 268/95-156, s výjimkou výroku o platební povinnosti žalované v částce 593.850,- Kč se 17% úrokem z prodlení od 3. 4. 1995 do zaplacení, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobci se domáhali náhrady škody ve výši 4.000.000,- Kč na „nákladech rekonstrukce a unikajícím výnosu z domu“, který byl částečně demolován na základě později zrušeného rozhodnutí odboru výstavby Obvodního úřadu pro P.

Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 27. 10. 1999, č. j. 8 C 268/95-156, ve spojení s opravným usnesením ze dne 24. 2. 2000, č. j. 8 C 268/95-175, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobcům částku 593.850,- Kč se 17 % úrokem z prodlení od 3. 4. 1995 do zaplacení, ohledně částky 3.406.150,- Kč s příslušenstvím a ohledně úroku z prodlení přesahujícího 17 % z částky 593.850,- Kč žalobu zamítl, rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky i vůči státu a o povinnosti žalované k zaplacení soudního poplatku. Soud prvního stupně tak rozhodl poté, co mezitímním

rozsudkem ze dne 8. 4. 1997, č. j. 8 C 268/95-21, ve spojení s potvrzujícím rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 13. 1. 1998, č. j. 16 Co 361, 362/97-42, bylo pravomocně vysloveno, že žaloba je co do základu po právu (dovolání žalované bylo usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 1999, č. j. 25 Cdo 304/99-73, odmítnuto jako nepřípustné). Vyšel ze zjištění, že žalobci byli ke dni podání žaloby spoluvlastníky domu čp. 507 v P., jehož okamžitou demolici nařídil odbor výstavby Obvodního úřadu pro P. rozhodnutím ze dne 7. 9. 1993, č. j. Výs. Sm. 441, 483, 433, 507-5242/93-HŠ, BR-R, a to s vyloučením odkladného účinku případného odvolání. Poté, co byly demoliční práce částečně provedeny, odbor výstavby Magistrátu h. m. P. k odvolání žalobců rozhodnutím ze dne 30. 11. 1993, č. j. MHMP 73668/93-VÝS/1-6301/Ma/Ve/Ju/H, uvedené rozhodnutí o demolici zrušil. Soud dovodil, že jsou dány předpoklady odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím ve smyslu ustanovení § 1 - § 4 zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, a protože tento zákon neobsahuje vlastní ustanovení o výši škody, hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo podle § 442 odst. 1 obč. zák.; při určení výše škody na věci se vychází z ceny věci v době poškození (§ 443 obč. zák.). Za situace, kdy žalobci kupní smlouvou ze dne 9. 7. 1997 poškozenou nemovitost prodali obci h. m. P. za cenu 3.500.000,- Kč, dospěl soud k závěru, že škoda, která žalobcům vznikla, je představována rozdílem mezi cenou, za kterou by mohli dům prodat, nebýt částečné demolice, a cenou, za kterou byl skutečně prodán. Protože již před demoličními pracemi byl dům ve velmi špatném technickém stavu a neprovozuschopný, použil soud model rekonstrukce objektu vypracovaný M. B., znalcem z oboru ekonomika - ceny a odhady nemovitostí, založený na vyčíslení ceny rekonstrukce domu do takového stavu, aby byl provozuschopný a přinášel výnos. Po odečtení ceny rekonstrukce (finančního vnosu do nemovitosti) od odhadní ceny zrekonstruovaného domu dospěl soud k částce 4.093.850,- Kč, od níž (vzhledem k tomu, že dům žalobci prodali) odečetl ještě prodejní cenu ve výši 3.500.000,- Kč, neboť v tomto rozsahu by jinak žalobcům vzniklo bezdůvodné obohacení.

K odvolání žalobců i žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 24. 5. 2000, č. j. 54 Co 170, 171/2000-188, rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé potvrdil, změnil rozhodnutí soudu prvního stupně o nákladech řízení a soudním poplatku, rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení a zamítl návrh žalobců na připuštění dovolání. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovým zjištěním soudu prvního stupně i s jeho právními závěry. Dovodil, že žalobcům náleží náhrada škody představovaná rozdílem mezi cenou, za kterou by mohli dům prodat, nebýt provedené demolice, a cenou, za kterou dům po demolici skutečně prodali. Soud prvního stupně za účelem určení výše vzniklé škody správně nařídil vypracování znaleckého posudku (§ 127 odst. 1 o.s.ř.), na jehož základě za použití volné úvahy podle § 136 o.s.ř. dospěl k názoru, že odškodnění přesahující částku 593.850,- Kč žalobcům nenáleží. Znalcem zvolený způsob určení výše náhrady škody pomocí tzv. modelové rekonstrukce přitom nelze podle odvolacího soudu zpochybňovat a znaleckému dokazování provedenému v řízení před soudem prvního stupně není co vytknout. Odvolací soud nepřipustil dovolání k otázce „přiznání celé výše náhrady škody s ohledem na stanovisko uvedené v mezitímních rozsudcích z hlediska výkladu ust. § 442 a násl. obč. zák.“ s tím, že nemá zásadní význam pro rozhodnutí ve věci

Proti tomuto rozsudku podali žalobci dovolání, jehož přípustnost dovozují z ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř., a které odůvodňují podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. Namítají, že odvolací soud stejně jako soud prvního stupně zaujal nesprávný právní názor, když si neověřil tvrzení žalobců, že skutečná škoda je vyšší o reálné poškození předmětného domu, způsobené nezákonným postupem žalovaného. Žalobci se domáhali náhrady škody způsobené v důsledku nesprávného rozhodnutí Odboru výstavby OÚ pro P. ze dne 7. 9. 1993, na jehož základě byly provedeny demoliční práce na domě, při nichž byla část nosných konstrukcí zbořena a zbytek byl připraven k odstřelu. Náklady na rekonstrukci a unikající výnos žalobci stanovili ve výši 4.000.000,- Kč s tím, že se předpokládá

upřesnění výše náhrady znaleckým posudkem. Znalec Ing. B. pomocí modelové rekonstrukce vypočetl celkovou cenu nemovitosti 6.865.950,- Kč, kterou snížil o náklady na rekonstrukci ve výši 2.772.104,- Kč, a proto výsledek 4.093.850,- Kč jen o 593.850,- Kč převyšuje zaplacenou kupní cenu 3.500.000,- Kč, kterou žalobci získali. Podle žalobců však znalec neodpověděl na otázku, jak byly v daném případě poškozeny prvky dlouhodobé životnosti. Výše škody by totiž podle žalobců měla být tvořena součtem nedoplatku vymodelované kupní ceny 593.850,- Kč a nákladů na rekonstrukci 2.772.100,- Kč, tedy částkou 3.365.950,- Kč. Žalobci dále tvrdí, že jim realitní kancelář nabízela několik kupců, ochotných zaplatit i za poškozené nemovitosti v době před demolicí zhruba 6 - 7 miliónů Kč. Soudy však provedly mechanický výpočet a nepřihlížely k dalším tržním možnostem. Dovolatelé navrhli, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření navrhl, aby podané dovolání bylo zamítnuto. Má za to, že znalec určil výši škody objektivně podle jím užitého modelu určení výše škody, tj. určení rozdílu mezi skutečnou kupní cenou a cenou, za kterou mohl být dům prodán bez provedené demolice. Při stanovení ceny domu hodnotil znalec mj. skutečnost, že prvky dlouhodobé životnosti byly v dobrém stavu a s ohledem na tuto skutečnost odhadl jejich životnost. Částka potřebná pro rekonstrukci domu (2.772.104,- Kč) nemůže podle žalovaného představovat část výše škody, neboť náklady na rekonstrukci domu za účelem zachování jeho provozuschopnosti obecně hradí vlastník domu.

Vzhledem k ustanovení části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů, (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001 - dále jen „o.s.ř.“). Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnými osobami - účastníky řízení - a po přezkoumání věci ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o.s.ř. dospěl k závěru, že v daném případě je dovolání opodstatněné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Podle ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř. dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, jestliže odvolací soud ve výroku rozhodnutí vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu. Podle § 239 odst. 2 o.s.ř. nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku, je dovolání přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

Dovolání může být podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu.

O rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadního významu jde nejen tehdy, jestliže odvolací soud posuzoval právní otázku, která v projednávané věci měla pro rozhodnutí ve věci

zásadní význam (tedy nejde o posouzení jen takové právní otázky, které pro rozhodnutí věci nebylo určující). Rozhodnutí odvolacího soudu musí současně mít po právní stránce zásadní význam z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (mající obecný dopad na případy obdobné povahy). Rozhodnutí odvolacího soudu má z tohoto pohledu zásadní význam zpravidla tehdy, jestliže řeší takovou právní otázku, která judikaturou vyšších soudů (tj. dovolacího soudu a odvolacích soudů) nebyla vyřešena nebo jejíž výklad se v judikatuře těchto soudů dosud neustálil (vyšší soudy při svém rozhodování řeší takovou otázku rozdílně, takže nelze hovořit o ustálené judikatuře), nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku jinak, než je řešena v konstantní judikatuře vyšších soudů [rozhodnutí odvolacího soudu představuje v tomto směru odlišné („nové“) řešení této právní otázky].

Dovolatelé napadají právní závěr odvolacího soudu (pro jeho rozhodnutí určující), že výše škody vzniklé provedením částečné demolice na již dříve poškozeném a provozu nezpůsobilém domě, se určí odečtením kupní ceny, za kterou žalobci dům po poškození prodali, a ceny rekonstrukce nutné k uvedení domu do provozuschopného stavu, od hodnoty takto zrekonstruovaného domu.

Žalobci v řízení uplatňují nárok na náhradu škody odůvodněný tím, že na domě, jehož byli spoluvlastníky, vznikla škoda výkonem nezákonného rozhodnutí, tj. že dům byl poškozen (částečně demolován) na základě později zrušeného rozhodnutí správního orgánu o demolici domu.

Podle § 442 odst. 1 obč. zák. hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Podle odstavce 2 tohoto ustanovení škoda se hradí v penězích; požádá-li však o to poškozený a je-li to možné a účelné, hradí se škoda uvedením do předešlého stavu.

Za škodu se v právní teorii i praxi považuje újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného, a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi. Skutečnou škodou na věci je nutno rozumět takovou újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, jež je třeba vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu. Bez ohledu na to, že občanský zákoník ve znění účinném od 1. 1. 1992 (po novele provedené zákonem č. 509/1991 Sb.) upřednostňuje náhradu v penězích před tzv. naturální restitucí (uvedením v předešlý stav), jsou i nadále uplatnitelné závěry, které k definici škody formuluje stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR Cpj 87/70, publikované pod č. 55 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1971, neboť vyjadřuje-li se škoda srovnáním majetkového stavu poškozeného před a po poškození, pak i rozsah náhrady v penězích musí zohledňovat výši prostředků (vyjádřenou v penězích) nutnou k obnovení původního majetkového stavu. U škody vzniklé na věci použité a částečně opotřebované pak musí být přihlédnuto k obecné ceně věci v době poškození a k rozsahu poškození, přičemž od částky vyjadřující náklady na opravu věci musí být odečtena částka odpovídající zhodnocení věci její opravou oproti původnímu stavu (v opačném případě by poškozenému vznikalo bezdůvodné obohacení zhodnocením věci, pokud by opotřebené součásti byly nahrazeny součástmi novými). Stejně jako není podstatné, zda poškozený věc skutečně opravil či nikoliv (obsah pojmu škoda by tak byl popírán tím, že by se výše škody stávala závislou na zcela nahodilých okolnostech, které jsou pro ni právně nerozhodné – srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 1988, sp. zn. 1 Cz 82/88 publikovaný pod č. 25 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1990), nelze ani rozsah náhrady škody činit závislým na tom, jak poškozený s věcí naloží, tedy např. zda ji někomu daruje, prodá nebo vymění a za jakou cenu (protihodnotu), neboť i tyto okolnosti jsou nahodilé a bez souvislosti s příčinou vzniku škody.

Soudy obou stupňů v posuzovaném případě výši škody, která žalobcům ve druhé polovině roku 1993 vznikla částečnou demolicí již dříve poškozeného domu, určily rozdílem mezi cenou, za kterou by mohli dům prodat, nebýt částečné demolice, a cenou, za kterou byl dům kupní smlouvou ze dne 9. 7. 1997 skutečně prodán; vycházely přitom z odhadní hodnoty domu po fiktivní rekonstrukci do provozuschopného stavu (tj. do stavu lepšího a tedy neodpovídajícího stavu v době poškození), od níž odečetly cenu takové rekonstrukce a cenu, za kterou žalobci dům skutečně prodali. Je tedy zřejmé, že nesprávně odvíjely výši škody od okolnosti, že žalobci dům po vzniku škody prodali, tedy od jiné okolnosti, než která byla příčinou vzniku škody; zároveň nepřikládaly rozhodující význam tomu, že škoda žalobcům vznikla v rozsahu, v němž se poškozením domu snížil jejich majetkový stav (hodnota domu před demoličními zásahy) o částku odpovídající nákladům na uvedení domu do stavu před provedením částečné demolice. Je proto třeba dovodit, že dovolacímu přezkumu otevřenou právní otázku řešil odvolací soud nesprávně a že z tohoto hlediska jeho rozsudek představuje rozhodnutí po právní stránce zásadního významu. Dovolání podle § 239 odst. 2 o.s.ř. je tedy přípustné a z téhož důvodu je i důvodné.

Jelikož dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. (nesprávné právní posouzení věci) je naplněn, Nejvyšší soud České republiky rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že stejnými vadami, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, trpí i rozsudek soudu prvního stupně, byl i jeho rozsudek s výjimkou výroku o platební povinnosti žalované, který nebyl napaden odvoláním, zrušen a věc byla v tomto rozsahu vrácena Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Veřejné zakázky
- Vázanost rozhodnutím soudu
- Pracovní smlouva
- Odstoupení od smlouvy (exkluzivně pro předplatitele)
- Péče o zdraví (exkluzivně pro předplatitele)
- Pohledávka (exkluzivně pro předplatitele)
- Průtahy v řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Platy soudců
- Péče o dítě
- Náklady řízení
- Kasační stížnost